

Ateitininkai kviečia ateiti kurti

Jau 30 metų nepriklausomoje Lietuvoje veikia ateitininkai, apie kuriuos vieni šį tą žinome, o kiti nė nesame girdėję. Iš tiesų ateitininkų istorija gerokai ilgesnė – organizacija šiemet švenčia 110 metų veiklos jubiliejų.

Ramutė ŠULČIENĖ

Kodėl mums verta apie ateitininkus žinoti? Į klausimą norisi atsakyti kitais klausimais – o ar verta žinoti Lietuvos istoriją? Ar mums svarbūs tokie žmonės kaip partizanas Juozas Lukša-Daumantas, Nepriklausomybės Akto signatarai Pranas Dovydaitis, Aleksandras Stulginskis ir Kazys Bizauskas? Bernardas Brazdžionis, Kazys Bradūnas, Vincas Mykolaitis-Putinas, Vytautas Mačernis? Visi jie, kaip ir šimtai kitų asmenybių, buvo ateitininkai. Šioje aplinkoje jie subrendo, rado tai, kas juos ugdė, stiprino ir palaikė kovoje dėl Lietuvos laisvės.

Suskaičiuoti neįmanoma

Ateitininkų federacijos tarybos narys, ilgametis ateitininkas Vidas Abraitis sako, kad suskaičiuoti visus, kuriuos išugdė ateitininkai, vargu ar įmanoma. „Oficialių narių skaičius neatspindi tikrosios veiklos įtakos, mat per

ateitininkų ugdymo sistemą perėjo gerokai daugiau žmonių. Gali užtekti kelerių metų buvimo kartu su ateitininkais, nuvažiuoti į porą stovyklų, o įspaudas lieka visam gyvenimui. Jaunas žmogus trokšta atsakymų į pamatinius klausimus apie save, prasmę gyventi, santykį su kitais. Ateitininkai labai gražiai padeda susiorientuoti, suformuoti vertybinį stuburą. Net jei jaunuolis neduoda ateitininko įžodžio, ateitininkų vertybės jis nešasi per gyvenimą, dalijasi jomis su aplinkiniais, jų dvasia ugdo savo vaikus. Kaip ir prieš šimtą metų, taip ir dabar ateitininkų aplinkoje brendę jauni žmonės tampa tikinčiais, dorais, sąmoningais, aktyviais piliečiais, kuriems rūpi šeima, kiti žmonės ir Tėvynė“, – sako V. Abraitis.

Kelrodžiai gyvenime

Penkias pagrindines ateitininkų vertybes, vadinamas principais, 1933 m. galutinai suformulavo Vytauto Didžiojo universiteto rektorius prof. Stasys Šalkauskis. Tai – katalikiškumas, tautiškumas, šeimyniškumas, visuomeniškumas ir inteligentiškumas. „Katalikiškumas suteikia vertybinį pagrindą. Šeimyniškumas svarbus, nes tik šeimoje galime išugdyti jauną žmogų, be to, šiame santykiuose moteris ir vyras gali patirti tai, kas esmingiausia. Visuomeniškumas yra gebėjimas matyti šalia esančius žmones, įsitraukimas į valstybės gyvenimą. Tautiškumas – tai ir kiekvieno žmogaus tapatybės dalis, be kurios jis jaučiasi sutrikęs, ir meilė savo Tėvynei. Kaip sakoma, kas nemylti savo tautos, tas nemylti ir kitos. Inteligentiškumas – tai aukšti idealai, išsimokslinimas, žinios. Be jų būtų sunku tinkamai įgyvendinti kitus principus“, – vertybes apžvelgia V. Abraitis.

Ateitininkų konferencija Plungėje 1926 m. Mato Algirdo Duoblio archyvo nuotr.

Aktualu čia ir dabar

Pasak pašnekovo, darnus šių principų veikimas, visuma yra tai, ko turėtų siekti kiekvienas žmogus, ne tik ateitininkas. „Šie penki principai yra lygiaverčiai, nė vienas nėra svarbesnis už kitą. Jei rūpinamės tik vienu, o kitus apleidžiame, tai veda į kraštutinius. Įsivaizduokite, kad mankštiname ir naudojame tik vieną koją, o kita velkasi – niekur nenueisime. Taip ir susitelkdami tik į vieną sritį galiausiai nebūsime laimingi nei kaip individai, nei kaip tauta“, – sako V. Abraitis.

Paklaustas, ar ateitininkų uždaviniai per šimtą dešimt metų pasikeitė, pašnekovas susimąsto. „Man rodos, kad nedaug. Jei kalbame apie tautos ateitį ir kas su mumis bus, mes ir vėl grįžtame prie penkių esminių principų. Kaip ir anuomet, taip ir dabar turime kiekvienas asmeniškai savo gyvenime ieškoti jų darnos ir, remdamiesi šiomis vertybėmis, ugdyti jaunąją kartą“, – kalba Ateitininkų federacijos tarybos narys.

Kitokios inteligentijos paieškos

Nuo pat pradžių ateitininkų pagrindas buvo besimokantis, besilavinantis katalikiškas jaunimas. Mintis sukurti tokio pobūdžio organizaciją kilo studentams kunigams Pranui Kuraičiui ir Mečislovui Reiniui. Jų ir bendraminčių iniciatyva 1910 m. buvo įsteigta Lietuvių katalikų studentų sąjunga, vėliau ji gavo ateitininkų vardą. Po metų

pradėtas leisti žurnalas „Ateitis“, einantis iki šių dienų. Vienais pagrindinių ateitininkų sąjūdžio veikėjų tapo prof. Pranas Dovydaitis, prof. Statys Šalkauskis, Kazys Pakštas.

Kaip pasakoja V. Abraitis, lietuvių studentai buvo pradėję organizuotis, burtis jau anksčiau, bet tai nebuvo katalikiškos organizacijos, todėl atsirado vis daugiau jaunų žmonių, lietuvių studentų Latvijoje, Šveicarijoje ir kitur, kuriems rūpėjo ugdyti katalikiškas vertybes išpažįstančią lietuvių inteligentiją. Kadangi dauguma moksleivių Lietuvos mokyklose buvo kilę iš religingų kaimo šeimų, jiems ateitininkų idealai atrodė artimi. Susipažinę su idėjomis žurnale „Ateitis“, paraginti vienas kito, moksleiviai mielai jungėsi prie judėjimo. Per trejus metus nariais tapo daugiau kaip trys šimtai moksleivių, jie ateitininkų vertybes toliau skleidė savo aplinkoje. Gali atrodyti nedaug, tačiau reikia turėti omenyje, kad tais laikais vidurinę mokyklą apskritai lankė mažai vaikų. Tokia buvo ateitininkų pradžia. Vėliau kilęs Pirmasis pasaulinis karas vertė daug lietuvių trauktis į Rusijos gilumą.

Susitelkę emigracijoje

Remiami Lietuvių draugijos nukentėjusiems dėl karo šelpiti moksleiviai tęsė mokslus lietuvių įkurtose mokyklose Voroneže, Tambove, Jaroslavyje ir kitur. Čia moksleivių skaičius smarkiai išaugo, nes parama leido mokyti ir tiems, kurie tėvy-

Vidas Abraitis su gausėjančia šeima savo namuose

nėje neišgalėjo. Kartu daugėjo ir moksleivių ateitininkų organizacijoje, tuo metu ji turėjo apie 700 narių.

Svarbiu lietuvių susitelkimo židiniu tapo Voronežas. Mokyklose čia dėstė tokie žinomi žmonės kaip Pranas Mašiotas, Jonas Jablonskis, Juozas Balčikonis, Sofija Čiurlionienė ir kt. Voroneže veikė ir didžiausia ateitininkų kuopa. Jos nariai buvo skatinami mokytis, diskutuoti, rengė pranešimus Lietuvos istorijos, politikos ir kitais klausimais, mokėsi kalbėti viešai. Jie lankė kitus pabėgėlius iš Lietuvos, jiems padėdavo, skaitydavo, guodė ir linksmino.

Uždrausti, bet gyvi

Po 1917 m. Spalio revoliucijos ateitininkai tapo priešais, nes nepritarė tarybinei santvarkai. Sunkios dienos grūdino ir dar labiau telkė ateitininkus. Jie kūrė planus, kaip prisidės prie nepriklausomos Lietuvos gyvenimo, ir galiausiai sugrįžo jų kartu su Lietuvoje likusiais ateitininkais įgyvendinti.

1930–1940 m. ateitininkų organizacija tuometinės A. Smetonos valdžios buvo uždrausta, sovietinių okupacijų laikotarpiu (1940 m. ir nuo 1944 m.) laikyta antivalstybine. Vis dėlto net ir negalėdami veikti atvirai ateitininkai visada gyvavo. Pavyzdžiui, susiburdavo į blaivybės arba fizikų būrelį, o iš tiesų užsiimdavo ateitininkiška veikla. Be to, ateitininkai buvo ir tebėra aktyvūs išeivijoje – daugiausia Čikagoje ir Toronte (JAV).

ATEITININKŲ METAI

Lietuvos Respublikos Seimas, atsižvelgdamas į ateitininkų istorinį indėlį atkuriant ir puoselėjant Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę, išsaugant lietuvių ir tai vertindamas, 2020-uosius paskelbė Ateitininkų metais. Seniausia jaunimo organizacija Lietuvoje juos pasitiko su šūkiu „Ateikite kurti“. Šiais žodžiais jauni žmonės kviečiami prisidėti prie brandaus, katalikiškomis vertybėmis grindžiamo savęs ir Lietuvos jaunimo ugdymo, gražesnės ir stipresnės šalies kūrimo.

Svarbiausias ateitininkų 2020 metų renginys – Ateitininkų federacijos kongresas Vilniuje liepos 31–rugpjūčio 2 d., kuriame iš skirtingų perspektyvų bus diskutuojama apie jaunimo ugdymo svarbą, rengiamos įvairios veiklos skirtingose miesto erdvėse ir koncertas. Dalyvauti šiame renginyje kviečiami ne tik organizacijos nariai.

Šiais metais visoje Lietuvoje numatoma surengti per 110 pilietiškumo pamokų, supažindinančių su ateitininkų veikla. Kviečiami kreiptis visi, norintys pakviesti ateitininkus į savo klase.

Daugiau informacijos www.ateitis.lt.

Moksleivių įtaka vienas kitam

Įdomu, jog nepriklausomoje Lietuvoje, tarpukariu, moksleivių pažiūroms formotis daugiau įtakos turėjo ne mokytojai, o moksleivių organizacijos: ateitininkai, skautai, „Jaunoji Lietuva“. Gausiausi ir geriausiai organizuoti buvo ateitininkai. Manoma, kad ateitininkai ir skautai sudarė lietuvių moksleivių daugumą – maždaug tris ketvirtadalius visų moksleivių. Ateitininkai turėjo didžiausią įtaką. Jaunieji ateitininkai augo, stojo į aukštąsias mokyklas, įgijo profesijas. Nepriklausomybės laikotarpio pabaigoje jau šimtais skaičiuoti ateitininkai mokytojai, gydytojai, teisininkai, ekonomistai, agronomai, inžinieriai ir kt.

Šiandien daug kalbame apie tai, kas atsakingas už šiuolaikinių vaikų tautinių jausmų ugdymą – tėvai, mokykla? Kaip sako V. Abraitis dukra ateitininkė Jurgita Salinienė, svarbi visa aplinka, bet kai kas visais laikais beveik nesikeičia: jaunimui kur kas labiau rūpi bendraamžių nuomonė ir jų vertybės nei tai, ką per pamoką kalba mokytojai. Taigi jei vaikų bendraamžiams, ypač šiek tiek vyresniems nei jie patys, įdomu dalyvauti Vasario 16-osios minėjime ar šv. Mišiose, jie irgi mielai prisidės prie veiklų.

Trys kartos ateitininkų

J. Salinienė pamena, kad didžiausią įspūdį ateitininkų stovyklose visuomet darydavo žaidimai, kuriuose atgydavo istorija. Pavyzdžiui, pasiskirstę

vaidmenimis moksleiviai imitavo partizanų kovas. Išgyvenę bent mažą dalelę to nerimo, baimės ir pasiryžimo žūti už laisvę, jaunuoliai kur kas geriau suprastavo istorinius faktus. Ateitininkų vadovai moksleiviams greitai tapdavo autoritetais, kone idealais. Jų kalbos apie tikėjimą, laisvę ir kitas reikšmingas vertybes paliesdavo širdis kur kas greičiau nei mokytojų ar tėvų pamokymai. Ne mažiau svarbu pašnekovei atrodo ir tai, kad tarp ateitininkų užsimezgė ilgą amžės draugystės, vėliau gimė daug gražių šeimų ir jau auga nauja ateitininkų karta.

„Manau, kad ir šiandien labai svarbu suteikti vaikams ir jaunimui galimybių būti įvairiose tautiškumą, pilietiškumą, katalikiškumą ugdančiose organizacijose. Kuo plačiau jos veiks, tuo labiau mes, kaip tauta, stiprėsime, tapsime brandesni ir atsparesni įvairiems pavojams“, – įsitikinusi J. Salinienė, dabar jau ir pati auginanti vaikus. Kaip pasakoja pašnekovė, vyresnės jos dukros jau yra davusios ateitininko įžodį, mažieji dar turi paaugti. Mergaitės ypač didžiuojasi savo ateitininku seneliu.

Šaknys, davusios gražių vaisių

V. Abraitis taip pat mano, kad aplinka yra itin svarbus veiksnys, besiformuojant jaunam žmogui. Augęs sovietinėje Lietuvoje, jis galėjo dar ilgai nežinoti tikrosios šalies istorijos, juo labiau nebuvo palanku tapti ateitininku. Ir vis dėlto tapo. Pašnekovo tėveliai – prieškarinio Lietuvos ugdytiniai. Tėtis – savanoris generolo P. Plechavičiaus rinktinėje per Antrąjį pasaulinį karą, patekęs į vokiečių nelaisvę ir vėliau grįžęs į Lietuvą. Mama – partizano sesuo, ištremta į Sibirą, bet sugebėjusi pabėgti, grįžti į gimtinę, šešerius metus teko slapstyti pas žmones. Ne ateitininkai tik todėl, kad nesusiklostė aplinkybės. Tačiau vertybės ir dvasia, kuria augino vaikus, tiesiog negalėjo duoti kitokių rezultatų – V. Abraitis dar studijų metais prisijungė prie Eucharistijos bičiulių sąjūdžio ir aktyviai veikė atkuriant ateitininkus 1989 m.

Pašnekovas gerai pamena mamos žodžius, lydėjusius jį visą gyvenimą: „Vaikai, ar aš sulauksiu Lietuvos laisvės ar ne – nežinau,

Jurgita Salinienė duoda ateitininko įžodį Kauno Kristaus prisikėlimo bažnyčioje

bet jūs tikrai sulauksit, nes nė viena blogio imperija, pastatyta ant kraujo ir melo, ilgai netveria. Byrės ir šita.“ Laimė, laisvą Lietuvą dar pamatė ir mama, nors savo žodžių, lyg grūdėliai įbertų tada dar vaikiškoje sūnaus galvelėje, neatsiminė. Išlydėdami į mokyklą, tėvai paaikšino ir kas ten laukia, kiek netiesos gali tekti išgirsti. Prisakė mokytojo klausyti, o grįžus namo papasakoti – tada pasitarsią kartu, tiesa ar ne. Ankstyvas pamokas pašnekovas puikiai išmoko: visą gyvenimą liko ištikimas Lietuvai ir ateitininkų vertybėms.

Ištikimi, nors be ženklelio

V. Abraitis sako, kad, norėdami papasakoti apie ateitininkus, turime kalbėti apie atskirus žmones. Jų istorijos geriausiai atskleidžia, ką buvimas su ateitininkais suteikė, kaip pakeitė gyvenimą. Pašnekovas prisimena ne vieną gražų liudijimą. Kartą su kolega ateitininku susitarė susitikti savo darbe. Šis pastebėjo jauną vaikina, dirbantį apsaugininku. Pasirodė labai matytas veidas, todėl priėjo paklausti – o gal ateitininkas? Jaunuolis apsidžiaugė ir net susigraudino atpažintas. „Buvau prieš keletą metų jūsų stovykloje. Nuo to laiko skirstau savo gyvenimą į „prieš“ ir „po“ stovyklos“, – paaikškino jaunasis apsaugininkas.

„Jis nedavė įžodžio, neįsiseigė ženklelio, jo nėra ateitininkų statistikoje, bet iš tikrųjų jis yra – ten, kur reikia, ir toks, kokio reikia jo šeimai, visuomenei, mūsų tautai. Laimė, tokių kaip jis – nesuskaičiuojamai daug“, – šypsosi pašnekovas.